

**AYRILIKÇI HAREKETLER DENKLEMİNDE “İSKOÇYA VE KATALANYA”****Muhammed Emin KOCAMAN¹****ÖZ**

Bu çalışmada 2014 yılında İskoçya’da yapılan referandum ile aynı yıl İspanya’da, Katalanlar tarafından yapılmak istenen referandumun karşılaştırmalı analizi yapılmaktadır. Benzer özellikler gösteren iki yapının referanduma giderek bağımsızlık kazanmak istemelerinin kendilerine ve bağlı oldukları ülkelere etkilerini inceleyeceğiz. Asıl sorumuz olan İngiltere, İskoçya’nın referanduma gitmesine izin verirken, İspanya’nın Katalanlara bu hakkı tanımamasının nedenlerini ayrıntılı bir şekilde inceleyeceğiz. İlk olarak Birleşik Krallık ve İspanya’nın yönetim sistemine bakarak, geçmişten günümüze doğru İskoç ve Katalan milliyetçiliğine değinerek, referandum konusundaki benzerlikleri ve farklılıkları ayrıntılı bir şekilde ele alacağız.

Anahtar kelimeler: İskoçya, Katalanya, Ayrılıkçı Hareketler, Bağımsızlık

SEPARATIST MOVEMENTS IN EQUATION OF “SCOTLAND AND CATOLONIA”**ABSTRACT**

In this study, a comparative analysis between the referendum in Scotland and the referendum requested by the Catalans in Spain in same year 2014 are made. We will investigate impact of these two structure exhibiting similar characteristics and the impact on the countries they are bound to about their desire to gain independence by referendum. We'll discuss in detail the question of Reasons of England will allow the Scotland to hold a plebiscite while Spain didn't let this right to Catalan's which is our main problem. Firstly we are looking into the management system of the United Kingdom and Spain, then referring to the Scottish and Catalan nationalism from the past to the present and finally we will examine in detail the similarities and differences regarding the referendum.

Keywords: Scotland, Catolonia, SeparatistMovements, İndependence

DOI: 10.17823/gusb.213

¹ İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, eminkocaman29@gmail.com

GİRİŞ

Modern anlamda uluslararası ilişkilerin ortaya çıkmasıyla birlikte genel olarak ortak dil üzerinden milli kimliklerle tanımlanan topluluklar meydana gelmiştir. Yapılan bu tanımlamayla birlikte Avrupa’da özellikle birden fazla ulustan meydana gelen devletlerde bireylerin kendilerini farklı bir birimle ilişkilendirmeleri gibi sorunlar ortaya çıkmıştır. Farklı etnik, dini, dilsel özellikler taşıyan insanlar arasında bir arada yaşama sorunu meydana gelmiştir. Milliyetçilik politikası çerçevesinde incelendiğinde bu durumun iki sonucu ortaya çıkmaktadır. Bunlar ayrılıkçı hareketler ve yabancı düşmanlığıdır.

Ayrılıkçı hareketlerin ortaya çıkışında siyasi, sosyal ve ekonomik temeller yatmaktadır. Ekonomik olarak baktığımızda daha fazla gelişmişlik ayrılıkçı hareketlenmeyi körüklemektedir. Aynı şekilde Katalanya’da görülen hareketlenmenin de temelinde milliyetçilik ve ekonomik güç yatmaktadır. Diğer bölgelere göre daha iyi bir ekonomiye sahip olan Katalanya bağımsızlık istemektedir. Siyasi açıdan incelediğimizde aşırı milliyetçilik siyasetinin artması çok uluslu devletlerde bağımsızlık ya da özerklik düşüncesini doğurmaktadır. Aynı zamanda sosyal ve kültürel açıdan baktığımızda dil, din, ırk, tarih gibi farklılıklar da devletler içerisinde ayrılıkçı hareketlenmelere neden olmaktadır (Akçalı, 2014).

Günümüze geldiğimizde Avrupa Birliği gibi ulus-üstü bir yapının olmasına rağmen Avrupa’da ayrılıkçı hareketlenmeler halen görülmektedir. Belçika’da Flaman, İtalya’da: Veneto, Sicilya, Sardunya, Vald’Aosta, Alto Adige, Fransa’da Korsika, Birleşik Krallık’ta İskoçya, İspanya’da Katalanya ve Bask bu ayrılıkçı hareketlere verilebilecek örneklerdir. En güncel olay olarak İskoçya’nın Birleşik Krallık’tan ayrılmak için referanduma gitmesi örnek gösterilebilir (Anadolu Ajansı, 2014).

İngiltere ve İskoçya arasında 300 yılı aşmış olan birlikteliğe rağmen İskoçya’nın ayrılma taleplerinde bulunması ve İngiltere tarafından referandum izni verilmesi çok büyük bir gelişmedir. İskoçya yönetimi daha çok ekonomik nedenlere dayanarak başta Kuzey Denizindeki petrol ve doğalgaz olmak üzere gelirlerin tamamen kendilerinde kalması amacıyla ve İngiltere’nin vergi borcunun büyük bir kısmını karşılamak istememeleri üzerine Birleşik Krallık’tan ayrılmak istemektedirler. Fakat ayrılığın gerçekleşmesinde ortaya çıkacak sorunlar yönetimle birlikte halkı da endişelendirmektedir. Halkın en büyük korkusu ayrılığın gerçekleşmesiyle Avrupa Birliği vatandaşlığının da kaybedilebilecek olmasıdır. Çünkü olası bir ayrılıkta İskoçya’nın Avrupa Birliği üyeliği belirsizlik içine girecektir (Mercan, 2012).

Katalanya’ya baktığımızda ise hemen hemen aynı nedenlerden dolayı ayrılıkçı hareketlenmeler söz konusudur. Katalanya, İspanya’da Bask bölgesiyle birlikte en gelişmiş ekonomiye sahiptir. Bu ekonominin tamamen kendilerine bırakılması ve İspanya merkezinin borçlarıyla uğraşmak istememeleri nedeniyle halkın da büyük bir desteğini alarak referanduma gitmek istemektedirler. Halk kendisini İspanyol değil Katalan olarak görmektedir ve Avrupa Birliğinden kopma gibi bir endişeleri

yoktur. Çünkü Katalan yönetiminin düşüncesi ayrılık gerçekleşikten sonra Avrupa Birliği güçlü ekonomisi olan bu yeni ülkeyi kendi bünyesi içine zaten almak isteyecektir. Fakat hesaba katılmayan en büyük unsur İspanya'nın bu katılım sırasında veto hakkını kullanabilecek olmasıdır. Zaten böyle bir şey gerçekleşse bile Katalanya güçlü ekonomisinden dolayı diğer Avrupa Birliği ülkelerine destek olmakla yükümlü olacak ve yine İspanya'ya ekonomik bütçe ayırmak zorunda kalacaktır (Öğüt, 2014).

I. İSKOÇYA

A. Birleşik Krallık Yönetim Sistemi

Yerel yönetimlerin oluşumu Birleşik Krallık'ta 15. yüzyıla dayanmaktadır. Tarihsel bir zaman içinde var olan yerel bazlı yönetim sistemi, her bölgedeki toplumun ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkmıştır. "1832'deki Reform Yasası çıkana kadar geçen süre içerisinde anayasada da kısmi gelişmelerin yaşandığı görülmektedir. Aslında 18.yüzyıl anayasası halkın çoğunluğunun yönetimden çok, güçlü bir azınlığın yönetimini çağrıştırmaktadır. Bununla beraber, aynı dönemde Avrupa kıtasındaki otoriter yönetimlerden birçok bakımdan önemli farklılıklar da içermektedir. En önemli özelliği ise sıradan insanlara sağladığı önemli ölçüdeki özgürlüklerdir"(Uzun, 2003: 598). 1933 yılında önemli derecede değişikliğe uğrayan bu yasalar daha sonra çıkarılan "Yerel Yönetimler Yasası" ile en son ki şeklini almıştır. Yerel yönetimlerin en mühim özelliği ise idari ve hukuki açıdan merkezi yönetimin vesayet denetimine bağlı olmasıdır. Bu özellik aynı zamanda Birleşik Krallık'ta üniter bir yönetim sisteminin olmasından kaynaklanmaktadır (Çınarlı, 2011).

"İngiltere'de yerel yönetimler kendilerine kanunla verilmiş yetki ve görevleri yerine getirip, kullanabilmektedirler. Kamu hizmetlerinin, merkezi ve yerel yönetimler arasında objektif bir biçimde paylaştırılmasını sağlayacak kesin bir kural yoktur. Ancak uygulamada yönetimlerce uygulanmasına izin vermekte veya uygulanmasını istemekte ve hiçbir yerel yönetim birimine kanuni yetkilerini aşmamasını verilmemektedir"(Yamaç, 2014). Birleşik Krallık'ta yerel yönetimlerin sahip olduğu özellikleri şöyle ifade edebiliriz. Karar verme yetkisi, yerel yönetimlerde halk tarafından seçilmiş yerel meclislere aittir. Meclis üyeleri dört yıllığına seçilmektedir. Yerel yönetimlerin bazı konularda vergi toplama ve harcama yetkisi bulunmaktadır. Bunun yanında, merkezi yönetimden de yardım almaktadırlar. Sadece kendilerine ayrılan alanda yerel yönetimlerin kural koyma gibi sınırlı yetkileri bulunmaktadır. Yerel yönetimler arasında hiyerarşik bir ilişki bulunmamaktadır (İnaç ve F. Ünal, 2006).

İskoçya'ya geldiğimizde halkın etnik kimlik ve ulusal konulardaki duyarlılıkları, İngiltere iç politikasının önemli sorunlarından biridir. İrlanda kadar belirgin olmasa da tarihsel olarak bu bölgede, siyasi partilerin yaptıkları etnik kimliğe dayalı siyasetten dolayı İngiliz yönetimine karşı duyulan güvensizlik zaman zaman dile getirilmiştir. 1970'li yıllarda bu mevzu söz konusu bölgede etnik kimlik ile alakalı siyaset yapan partilere duyulan sempatiyle birlikte siyasi gündemde önemli bir yer tutmaya başlamıştır.

“İskoçya ile Galler’de etkili olan ademi merkeziyetçi yönetim, 18. yüzyıla dayanmaktadır. 1707 yılında İskoç parlamentosu oluşturulmuştur. Günümüzdeki yapının oluşmasını sağlayan ilk adım, 1969 ve 1973 yılları arasında Anayasa Kraliyet Komisyonu aracılığıyla sunulan önerilerle atılmıştır. 1978 tarihli yeni yasa paketleri, 1979’da her iki bölgede yapılan referandum sonucunda reddedilmiştir”(Çınarlı,2011). Yapılan yeni yasa tasarıları, 20 yıl sonra tekrar gün yüzüne çıkmıştır. 1998’de İngiliz Parlamentosu’nun iki kurucu yasa olarak çıkardığı İskoçya ve Galler Yasaları 1999’da yapılan referandumlar ile kabul edilmiştir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, İskoçya’nın yerel yönetiminin genel hatlarını İskoçya Yasası belirlemektedir. Buna göre,İskoçya Parlamentosu 129 üyeden oluşmaktadır. Üyelerin bir kısmı basit bir kısmı da nispi çoğunluk sistemine göre seçilirler. Yürütme organını Birinci Bakan ve onun atadığı bakanlar oluşturmaktadır. Parlamento tarafından önerilen Birinci Bakanınataması Kraliçe tarafından yapılır. Birinci Bakan tarafından görevlendirilen bakanların Parlamentonun yanı sıra Kraliçe tarafından da onaylanması gerekmektedir. Bu süreç içerisinde Kraliçe’nin kararları tamamen semboliktir. Yürütme organı Parlamento’nun güvenoyunu almak zorundadır. Bu organların dışında merkezi hükümete bağlı olan İskoçya Hukuk Sözcüsü vardır. Hukuk sözcüsünün görevi, yetki paylaşımıyla alakalı meselelerin yanı sıra merkezi hükümete bu bölgedeki anayasal ve hukuki konular hakkında görüş bildirmektir. Yani kısacası merkez adına denetleme yapmak bu hukuk sözcüsünün görevidir (Çınarlı, 2011).

İskoçya Yasası, Parlamento’ya yasama yetkisi tanımıştır. Yasanın bütününe bakıldığında, halkın ihtiyaçlarıyla alakalı konulardaki sınırlamaların, anayasal meselelerden kaynaklandığı görülmektedir. Parlamento sağlık, eğitim gibi alanlarda yasal değişiklik yapma yetkisini elinde bulundurur. Ayrıca Parlamentonun kısıtlıda olsa %3’ü geçmemek koşuluyla gelir vergisi oranında değişiklik yapma yetkisi bulunmaktadır. Parlamentonun sahip olduğu yasama yetkisi ek dördüncü ve beşinci kısımda belirtilen sınırlamalara maruz kalmıştır. Bunun dışında merkezi hükümetin, yasada yapacağı değişikliklerle kendi yetki alanını istediği gibi genişletmeye ya da daraltmaya gidebilir. Bu düzenleme, İngiltere’nin sahip olduğuüniter yapısını koruyan ve sistemin federalizme doğru yönelmesini engelleyen bir tedbir amacı taşımaktadır. Dördüncü kısımda, İskoç Parlamentosu’nun değiştiremeyeceği hem yerel hem de uluslararası yasalar ifade edilmektedir. Beşinci kısımda ise, merkezi hükümetin yetkisiyle alakalı konulara yer verilmiştir. Yürütme organının yetkilerinde ise yasa ile belirlenen İskoç bakanlara, özerklik bünyesinde İskoçya’nın söz sahibi olduğu bütün alanları kapsayan genel bir yürütme yetkisi tanınmıştır.

B. İskoç Milliyetçiliği

1603 yılında İngiliz Kralı olan VI. James'in varisinin olmaması nedeniyle İskoç Monarşisi İngiltere'ye geçmiştir. 1707'de, VI. James'in eşi olan Kraliçe Ann'in çocuğunun bulunmaması nedeniyle, İskoçlar Britanya Krallığının devam etmesinde önemli bir rol oynamışlardır. O dönemde

İskoçya'da, İngiltere'de olduğu gibi ayrı bir "Parlamento" bulunmaktaydı. Ancak, İngilizler varlıklarının tehlike altında olduğunu hissettiklerinden dolayı "ulusal birlik" fikri adı altında İskoçlar ve İngilizleri birleştirmek istemişlerdir. Böylece İskoç Parlamentosu feshedilmiştir (Potter, 1982-1983).

1707 yılında Birleşik Krallık adı altında İngilizler ve İskoçyalılar birleşmişlerdir. Bu birliğe daha sonradan İrlanda katılmıştır. İskoçya'da bağımsızlık hareketi silahlı bir çatışmadan ziyade siyasi mücadeleye dayanmaktadır. Bu bağlamda İskoç Milliyetçi Partisi (SNP) 1934 yılında kurulmuştur. Kuruluşundan bugüne kadar İskoçya'nın bağımsızlığını savunmaktadır. SNP Birleşik Krallık genelinde yapılan genel seçimlerde uzunca bir dönem adından söz ettirememiştir. En başarılı olduğu dönemde yani 1974 yılında Avam Kamarasına 11 milletvekili göndermiştir. Aynı zamanda SNP 1980'lerde Margaret Thatcher'in liberal politikalarına karşı yaptığı muhalefet ile adından söz ettirmeyi başarmıştır. Bir anlamda İskoç milliyetçiliğinin ana temsilcisi olmuştur.

İskoçya ile İngiltere'nin birleşmesinden bugüne kadar bazı kesimler İskoçya'nın bağımsızlığını savunurken diğer kesimler ise özerklik düşüncesinde hem fikirdirler. 1973 yılında Kilbrondon Komisyonu'nun yayınladığı raporla birlikte bu konu hakkında İskoçya'da özerk bir yönetimin kurulmasını desteklemişlerdir. Bu konuyla ilgili olarak 1979 yılında yapılan referandum sonucunda İskoçya'da referanduma katılanların % 33'ü "hayır", % 31'i "evet" oyu kullanmış, % 40'ı da oylamaya katılmamıştır. Referanduma katılmayan bu çoğunluk eğer oy vermeye gelmiyorsa, bu oy vermenin "hayır" anlamına geldiği ifade edilmiştir (Potter, 1982-1983; Bayraklı, 2014).

İskoçya'da özerklik düşüncesinin ortaya çıkması şu şekilde özetlenebilir. İskoçya, İngiltere'ye oranla ekonomik açıdan daha geri kalmıştır. Bu birliktelik İskoçya'nın ekonomisinin gelişmesini yavaşlatmaktadır. Eğer özerk bir yapı olursa bu geri kalmışlığın daha çabuk ortadan kaldırılabilceği düşünülmektedir. Bu özerklik düşüncesinin ortaya çıkmasında en önemli etkilerden birisi de Kuzey Denizinde petrolün bulunmasıdır. Bu nedenler İskoçya'nın neden bağımsızlık istediğinin bir göstergesidir (Potter, 1982-1983).

1979 yılında İşçi Partisinin başvurduğu bu referandumun kaybedilmesinin nedenleri şöyle açıklanabilir:

a) İşçi Partisi bile kendi getirmiş olduğu bu teklifin İskoçya ve İskoçlar için iyi olmadığını farkındaydı. Yani, referanduma katılıp hayır diyenlerle referanduma katılmayan İskoçlar bu kanıdaydılar. İskoçya Milliyetçi Partisinin yükseliş göstermesinden dolayı İşçi partisi bu referandum olayını siyasi bir koz olarak kullanmak istemiştir. b) İskoçya'ya kısmi özerklik tanınırsa, mahalli idareler için çok pahalı olacaktır. İngiliz Hükümeti tarafından İskoçya'ya ve İskoçlara tanınan mali kolaylıklar ve ekonomik yardım, kısmi özerklik ile daha belirgin bir hale gelecektir. Çünkü eğer kısmi özerklik tanınırsa, her sene İskoçya için bütçeden ayrılacak para daha fazla göze çaracak ve bu da büyük tartışmalara ve itirazlara neden olacaktır (Potter, 1982-1983).

1997 yılında Birleşik Krallıkta yapılan genel seçimleri İşçi Partisi'nin ezici bir çoğunlukla kazanmasının ardından aynı yıl içerisinde İskoçya'ya özerklik verilmesi ile ilgili bir referandum yapılmıştır. Yapılan referandumdan çoğunluk olarak evet oyunun çıkması nedeniyle 1998 yılında çıkarılan "İskoçya Yasası" ile birlikte İskoçya'da özerk bir parlamento kurulmasına karar verilmiştir. Bu parlamento 12 Mayıs 1999 yılında Edinburgh kentinde açılmıştır.

1999 ve 2003 yıllarında İskoçya'da yapılan seçimler sonucunda İşçi Partisi ve Liberal Demokratların oluşturduğu koalisyon hükümetleri kurulmuştur. İlk defa 2007 yılında yapılan seçimlerde SNP birinci parti olmuştur. Aynı zamanda Yeşiller Partisi'nin desteği ile bir azınlık hükümeti kurmuştur. SNP, 2010 yılında bağımsızlık referandumu yapacağını dile getirmiş ama kurulan hükümetin bir azınlık hükümeti olması nedeniyle ve Londra'nın muhalefetinin de etkisiyle bu düşüncesini gerçekleştirilememiştir. 2011 yılında yapılan seçimlerle birlikte SNP, 69 milletvekili çıkararak tek başına iktidar olmuştur. Bu da bağımsızlık tartışmalarını tekrardan gündeme getirmiştir. Bunun üzerine Londra yönetimi 18 Eylül 2014 tarihinde İskoçya için bağımsızlık referandumu yapılmasına izin vermiştir.

C. İskoçya'nın Referandum Talebi ve Birleşik Krallık'ın Tepkisi

1745'te başlayan bağımsızlık isteklerinden itibaren İngilizler, İskoçları kendileriyle eşit görmemiş, onları daima tehlike unsuru oluşturabilecek bir ortak olarak algılamışlardır. Hatta İskoçya'yı İngiltere'nin bir kolonisi olmakla bile tehdit etmişlerdir. Thatcher zamanında uygulanan neo-liberal politikalar İskoçya'ya olumsuz yansıdığı gibi ödenek kesintileri ve yerel kaynakların tüm gelirleri Londra'ya aktarılmıştır. Oysaki İskoçya Endüstri Devrimini başarıyla tamamlamış ve sanayide de ileri bir seviyeye ulaşmıştır. İskoçlar yakın zamanda kendilerini iki yönden tehlikede hissetmeye başlamışlardır. İlki Kuzey Denizinden çıkan petrolün İskoçya yerine tamamen İngiltere Hükümetine aktarılması. İkincisi ise Thatcher ve sonrasındaki hükümetlerin İskoçya'ya karşı önyargılı olmalarıdır. Bu önyargı İskoçya'da milliyetçi kesimin güçlenmesine neden olmuştur (A. Ünal, 2012).

İskoçya'da 2014 yılında referandumun yapılacağı kesinleşmesinden sonra SNP ile bağımsızlık taraftarları ve referandum karşıtları İskoç halkını ikna etmek için kapsamlı bir kampanya başlatmışlardır. Bağımsızlık karşıtı olan İngiltere İşçi Partisi milletvekili Alistair Darling liderliğindeki koalisyon "birlikte daha iyi" kampanyasını yürütmüştür. Bu kampanyayla olası bir bağımsızlığın olumsuz sonuçları üzerine yoğunlaşarak halkı bilinçlendirme çabalarına girişmiştir. Bu kampanyanın asıl amacı bir felaket senaryosu üzerinden İskoç halkını korkutmak ve referandumda hayır oyu vermelerini sağlamaktır. Buna karşı olarak bağımsızlık isteyen taraftarın kampanyasını yürüten SNP liderliğindeki koalisyon olası bir referandumun İskoçya ekonomisine katkı sağlayacak faydaları üzerinde durarak pozitif bir kampanya yürütmektedir. SNP lideri Alex Salmond liderliğindeki bağımsızlık isteyenlerinin yürüttükleri bu pozitif kampanya ile başta % 34 civarında olan bağımsızlığı destekleyenlerin oranını Eylül ayında % 51 civarına çıkmıştır (Bayraklı, 2014).

Referandum kampanyası sırasında tartışılan önemli konuları şu şekilde inceleyebiliriz: Birinci konu, İskoçya'nın bağımsızlığını kazanması durumunda para birimi olarak neyi kullanacağıdır. İskoçya para birimi olarak şuan da kullandığı sterlin ile yola devam etmek istemektedir. Ancak Birleşik Krallık, ayrılma durumunda bunun asla olmayacağını ve sterlin kullanmaya devam edemeyeceklerini ifade etmiştir (Akçalı, 2014). İkinci konu, Kuzey Denizindeki petrol ve doğalgaz rezervlerinin durumunun ne olacağıdır. Avrupa'da petrol üretiminde İngiltere'nin ikinci sırada olmasının en önemli nedeni İskoçya'daki petrol ve doğalgazdır. Ayrılmanın gerçekleşmesi sonucunda bu petrol ve doğalgaz havzaları İngiltere'nin dışında kalacaktır. İskoçya bu gelirlerin tamamen kendilerine kalmasını istemektedir (Mercan, 2012). Üçüncü konu, Birleşik Krallıktan ayrılması sonucunda İskoçya'nın Avrupa Birliği Üyesi önemli bir yer tutmaktadır. Bağımsızlık gerçekleşirse İskoçya'nın hangi koşullarda ve nasıl AB üyesi olacağı tam bir soru işaretidir. Bu durumda, 40 yılı aşkın süredir AB müktesebatını uygulayan İskoçya, AB için bir üçüncü ülke konumuna gerileyecektir. İskoçya, AB'ye üyelik başvurusunda bulunup AB Antlaşmasının madde 49 temelinde genişleme politikası kapsamındaki mevcut kurallar çerçevesinde mi müzakerelere başlayacak yoksa madde 48 uyarınca antlaşmalarda değişikliğe gidilmesi şeklinde "AB içi bir mesele" gibi mi görülecek? Gibi sorularla karşılaşmaktadır (Şahin, 2014).

Bütün bu sorunların ve ayrılma isteğinin yaşandığı bir dönemde Birleşik Krallık'ın Başbakanı David Cameron 16 Şubat 2012'de İskoçya'ya bir ziyaret düzenlemiştir. Cameron bu ziyarette, İskoçya'nın bağımsız olup kendi kendini yönetebileceğini fakat bu yönetimin İngiltere ile beraber daha iyi yapılacağını belirtmiştir. Açıkça referandum karşıtı olmadığını ifade etmiş olsada birlikteliğin devam etmesini istemektedir. Ayrıca Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği ve NATO'daki etkinliğini, aynı zamanda sahip oldukları askeri ve ekonomik gücünü dile getirip İskoçya'nın ayrılması durumunda neleri kaybedeceklerini ifade etmiştir. Cameron'ın ifadelerinde yumuşak bir tarz kullanması da dikkatlerden kaçmamıştır. Şüphesiz bu yaklaşım, İngiltere'nin kendi siyasal sistemine, demokrasisine ve uluslararası konumuna olan güvenini yansıttığı kadar, İngiliz pragmatizmini ve akılcılığını da yansıtmaktadır (Kurubaş, 2012).

Yapmış olduğumuz incelemeden de anlaşılacağı gibi İskoç bağımsızlık referandumu tartışmalarında diğer ayrılıkçı hareketlerde olduğu gibi dil, din, ırk, kültürle alakalı bir tartışma yapılmamıştır. Referandum kampanyası sırasında her iki tarafında ekonomik argümanları ön plana çıkardıkları görülmektedir. Buna rağmen seçmenlerin tam anlamıyla rasyonel davranmadıklarını ve seçmenlerin tavrını belirleyen ana unsurun milliyetçi duygular olduğu söylenebilir. Bu noktada ekonomik argümanların daha çok milliyetçi duyguları destekler bir nitelikte olduğu ifade edilebilir.

II. KATALANYA

A. İspanya Yönetim Sistemi

İspanya, parlamenter demokrasiye bağlı monarşi ile yönetilmektedir. General Franco'nun 1975 yılında ölmesiyle 36 yıl süren diktatörlük son bulmuştur. Bunun üzerine İspanya'da tahta Bourbon Hanedanı'ndan I. Juan Carlos çıkmıştır. Daha sonra bütün siyasi partilerin katılımının sağlandığı bir seçimin arkasından 1978'de ülkenin yeni düzenini oluşturan anayasa kabul edilmiştir. Anayasa Kral onayından sonra yürürlüğe konmuştur. Kral'ın sahip olduğu bu yetki semboliktir. Asıl yetki Kral tarafından atanan Hükümettedir.

Hükümetin, 350 üyesi olan Temsilciler Meclisi ve 264 üyesi bulunan Senato'dan meydana gelen Parlamento'ya karşı sorumluluğu bulunmaktadır. Temsilciler Meclisi üyeleri doğrudan ve dört yıllığına seçilirler. Senato üyeleri de dört yıllığına seçilir. Ayrıca her özerk bölgeden bir senatör ve nüfusu 1 milyondan fazla olan yerler için ise her 1 milyon için bir senatör atanmaktadır.

İspanya idari bakımdan Merkezi Hükümet ve 17 Özerk Yönetim ile birlikte 2 öz yönetimli şehirden oluşmaktadır. İspanyol ulusunun bölünmezliği ilkesi kapsamında 1978 Anayasası İspanya'yı oluşturan bu bölgelerin özerkliğini tanımaktadır. Böylece özerk bölgelerin hakları güvence altına alınmıştır. 17 özerk bölgenin ayrı ayrı kendilerine ait yasaları vardır. Ayrıca özerk bölgelerin kendilerine ait parlamento ve yürütme organları da bulunmaktadır. İspanyolca resmi dildir. Aynı zamanda ikinci bir resmi dil de kabul edilebilmektedir(www.mfa.gov.tr).

İspanya Anayasası federal bir devletin oluşmasına koyduğu yasalarla izin vermemiştir. Fakat federal bir yapıya benzer öğeler içermektedir. Aradaki fark ise özerk bölgelerin kendilerine ait bir anayasalarının olmamasıdır. Ulusal meclis, her özerk bölgenin temsilcileriyle işbirliği içinde olup aynı zamanda anayasanın belirli maddeleri ile özerklik statüsünü onaylamaktadır. Buradaki önemli nokta ise alınan kararların hem ulusal meclis hem de özerk topluluk meclisinin benimseme zorunluluğunun bulunmasıdır. İspanya'daki özerk topluluklar iki çeşittir. Birincisi az yetkiye sahip olanlar, ikincisi ise daha başlangıcında yetkilerle donatılanlardır.

İspanya devletinin özerk topluluklardan oluşması nedeniyle merkez ve bölgeler arasında bir güç mücadelesi bulunmaktadır. Bu mücadelelerin nedeni ise bazı bölgelerin tarihten gelen daha önce sahip oldukları ayrıcalıklardan dolayı daha fazla yetki istemeleridir. Bu da bölge halklarının kendilerini İspanyol ulusu adı altında toplaması yerine kendilerini buldukları bölgelerle tanımlamalarına neden olmuştur. Böyle bir tanımlamanın yapılması merkezin, devletin bütünlüğünü koruma konusunda endişelere kapılmasına neden olmuştur (Tuna, 2003: 106-107).

Yukarıda da ifade edildiği gibi İspanya Anayasası, İspanyol ulusunun bölünmezliğini kendisini oluşturan topluluklara vermiş olduğu özerklik ile güvence altına almak istemiştir. Anayasa birbirine yakın bölgelerde toplumların arasında tarihsel, kültürel ve ekonomik bağların olduğunu söylemektedir. Ayrıca İspanya Anayasası, her ilden seçilecek dörder ve özerk bölgeleri temsil edecek bir üyenin Senato'ya doğrudan oyla seçilmesini öngörmektedir. 1932 yılında Katalanya, 1936 yılında ise Bask

bölgesine İspanya kısmi ölçüde özerklik tanımıştır. Bu özerkleşme süreci tamamlanmadan 1936-1939 yılları arasında İspanya'da iç savaş çıkmıştır. Aradan geçen 50 yıl sonucunda İspanya devleti 17 özerk bölgeye ayrılmıştır. Anayasa bu özerk bölgelerin aralarında federasyon kurmalarına izin vermektedir. Aynı zamanda ortak hizmetleri yerine getirmeleri için bir araya gelmelerinde herhangi bir sorun yoktur. Bunu kendileri belirleyebilirler. Onun dışında her türlü bölgeler arası yapılacak anlaşmalarda parlamentonun izni gerekmektedir.

Her özerk bölgenin kendisini ulusal parlamentoda temsil eden bir meclisi vardır. Bölge yönetimlerinde sorumlu olan kişi özerk bölgenin başkanıdır. Özerk bölgeyi temsil eder ve yönetim kurulunun çalışmalarını yönetir. Parlamento'nun hem başkanı hem de yönetim kurulunu denetleme yetkisi vardır. Başkanın seçimini parlamento yapar ve ataması Kral tarafından onaylanarak kesinleşir (Keleş, 1993).

B. Katalan Milliyetçiliği

Katalanya, İberya yarımadasının kuzeydoğusunda yer almaktadır. İspanya'nın toplam yüz ölçümünün %6,5'lik kısmını oluşturmaktadır. Bölgedeki şehirler Barcelona, Gerona, Lerida ve Tarragona'dır. İspanya'nın farklı yerlerinde de kısmen Katalanca konuşan nüfus bulunmaktadır. Katalanya bölgesinin 1986 yılındaki nüfusu yaklaşık 6 milyona yakınken nüfus yoğunluğunun fazla olduğu şehir Barcelona'dır. 1900-1980 yılları arasında yaklaşık 2,4 milyon iç göç almıştır. 1980'li yıllara gelindiğinde çalışan halkın yarısından çoğu vasıfsız işçi ve büyük bir kısmı Katalan değildir.

Katalanya, geçmiş tarihte Aragon ve Valencia Krallıkları'nın bir araya gelmesi ile bir federasyon devleti olmuştur. Böylece zamanın en ileri anayasal sistemlerinden birini Avrupa'da hayata geçirmişlerdir. Katalanya 17.yüzyılda ne kadar uğraşsa da bağımsızlığını ilan edememiştir. 1714 yılına gelindiğinde ise İspanyollar, Katalanya'yı ele geçirmiş ve Katalanya'nın anayasal bağımsızlığını sona erdirmişlerdi. 19.yüzyılda Katalanya, İspanyol sanayi devriminin çıkış noktası olarak tekrardan güç kazanmaya başlamıştır. Aynı zamanda Katalanya'da kültürel bir Rönesans yaşanmıştır. Katalan kültürünün en önemli parçası olan Katalanca yeniden dirilmeye başlamıştır. Yeni bir oluşum olan Katalan burjuvazisi tarafından Katalan milliyetçiliği, siyasal ve kültürel özerklikle ekonomiyi birleştiren bir çözüm olarak görülmeye başlanmıştır. 1930 yılında İkinci Cumhuriyet kısa bir zamanda olsa Katalanlara siyasal özerklik tanımıştır. Fakat daha sonra başa gelen Franko bu özerklik meselesini kırk yıl süreyle kapatmıştır.

Katalanya'da insanların Katalan olduğunu belirleyen bazı kriterler bulunmaktadır. Kişinin doğduğu yer ya da ailesinin doğduğu yer ölçüsü buraya sonradan gelenler tarafından kullanılmaktadır. Biyolojik ya da soy odaklı iddialar Bask bölgesinin aksine Katalanya'da pek kabul görmemiştir. Kendilerini İspanyol olarak görmeyen Katalanlar kendilerini ayırmada önemli ölçüt olarak gördükleri Katalanya'ya olan duygusal bağlılık düşüncesini görmektedir. Hem yerli hem de göçmenler için geçerli olan ve insanların kendilerini Katalan kimliğinde hissettiren en önemli unsur Katalan dilini

konusabilmektir. Yapılan araştırmalara göre Katalan bölgesinde yaşayanların %50'si Katalancayı ana dil olarak kullanmaktadır. %30 'u ise en azından Katalancayı anlamaktadır (Tuna, 2003: 122-123).

C. Katalanya'nın Referandum Talebi ve İspanya'nın Tepkisi

Kendilerini İspanya anayasasının belirlediği kriterler dışında farklı kimliklerle tanımlayan özerk bölgeler, “kendi geleceklerini tayin etme hakkının” önündeki en büyük engel olan merkeze bağımlılık sorununu ortadan kaldırmak için 1978'den bu yana çeşitli arayışlar içerisine girmişlerdir. Bu arayışlar Bask örneğinde olduğu gibi ETA (Euskadi Ta Askatasuna)'nın ortaya çıkmasıyla zaman zaman acı sonuçlar doğurmasına neden olsa da, Katalan örneğinde ise merkezi yönetime karşı sivil ve yerel itaatsizlik şeklinde gerçekleşmiştir.

Katalanların “bağımsızlık referandumu” çabalarıyla son günlerde uluslararası kamuoyunda yeniden gündeme oturan, İspanya Hükümetiyle siyasi ve ekonomik problemlerin yaşanmasıyla etkisini gün geçtikçe arttıran bağımsızlık hareketlerini birçok açıdan ele almak mümkündür. Özellikle İspanyol anayasasının milli kimlik ile alakalı çıkmazı ve merkezi idareye ödenen yüksek vergiler Katalanların merkezi yönetimle olan en önemli sorunlarıdır. Katalanların öncelikle ekonomik bağımsızlık taleplerini, özerk bölgelerin farklı beklentilerini içeren ve temelinde çeşitli hak gaspları olduğuna inanılan bu sancılı durum mevcut Anayasa'nın kabul edildiği 1978'den beri devam etmektedir (Öğüt, 2012).

1978 yılında kabul edilen İspanya anayasasının en önemli yasalarından biri olan 2. madde “İspanyol milletinin ayrılmaz birliğini, tüm İspanyalıların ortak ve bölünmez vatani” olmasını garanti altına almaktadır (İspanya Anayasası/Madde: 2). Özerk bölgelerin bağımsızlık isteklerinin önündeki en büyük engel anayasanın bu maddesidir. Ayrıca bu maddenin değiştirilmesi oldukça zordur.

İspanya anayasasının 168. maddesi gereği, anayasanın ana maddeleriyle alakalı bir değişiklik teklif edildiğinde, bu teklifin kabulü için İspanya'nın hem Kongre hem de Senato üyelerinin her ikisinin de en az 3'te 2 çoğunluğunun onayını aldıktan sonra kendilerini fes edip yeni bir seçime gidilmesini öngörmektedir. Yeni seçilen meclis üyelerinin de 3'te 2 çoğunluğu bu değişikliği onayladıktan sonra İspanya'nın en üst yasama mercii olan “CortesGenerales” de ilgili değişikliği kabul ederse bu karar onaylanmak üzere referanduma götürülür (İspanya Anayasası/Madde: 167-168).

2008 yılında ortaya çıkan borç krizleri Katalanların bağımsızlık mücadelesinde önemli bir yer tutmaktadır. Katalanya, İspanya'nın en güçlü ekonomisine sahip olduğu gibi aynı zamanda en borçlu bölgesidir. İspanya Hükümeti bütün özerk bölgeleri kapsayacak bir destek fonu oluşturacağını açıklamıştır. Katalanya bu fondan en büyük payı almak ve İspanya Hükümetiyle yeni bir mali anlaşma yapmak istemiştir. Çünkü Katalanlara göre Merkeze verilen vergi alınan yardımlardan daha fazlaydı ve bunun adı resmen sömürüydü. İspanya Hükümeti, Katalanların kendi bütçelerini kontrol etme isteklerini reddedip bu isteğin açıkça anayasaya aykırı olduğunu dile getirmiştir. Aynı zamanda bu istek krize giren İspanya'yı daha da olumsuz etkileyecektir. Katalanların isteklerinin geri

çevrilmesinden sonra Katalan Bölgesi Başkanı Artur Mas'a göre yapılacak tek şey bağımsızlık için referanduma gitmekti. Bu doğrultuda erken seçime gidileceğini açıklayan Mas, İspanya'nın geleceğini elinde tutan adamdı. Fakat Katalanların Milliyetçi lideri Mas, seçimlerde istediğini alamadı ve parlamentoda sahip olduğu sandalyeden daha az milletvekili çıkarabildi. Bu nedenle referandum için gerekli sayıya ulaşamayan Mas, Katalanya Cumhuriyet Solu Partisi'yle koalisyon kurmak zorunda kalmıştır. Bu seçim İspanya basını tarafından "İspanya Kazandı" şeklinde yorumlanmıştır. Koalisyon Mas önderliğinde ve "bağımsızlık referandumu şartıyla" kurulmuştur. Alınan kararlar birlikte Katalanya 2014 yılında referanduma gidecek ve bu referandumu sadece bir atom bombasının erteleyebileceği ifade edilmektedir. İspanya Hükümeti bu referandumu engellemek için tek çarenin Anayasa Mahkemesine gitme olduğunu dile getirmiştir. Çünkü bu olay tamamen anayasaya aykırıdır. Mahkemede bu gerçek doğrultusunda hareket edecektir. Aksi takdirde Anayasa Mahkemesinin kararları dikkate alınmazsa Mas, görevden alınacak, yargılanacak ve siyasetten men edilecektir. Ayrıca seçenekler arasında Katalanya'ya "de facto" bir müdahale de söz konusudur. Katalan yönetiminin 9 Kasım 2014'de referanduma gitme kararı Anayasa Mahkemesince reddedilerek yapılacak referandumun anayasaya aykırı olduğu açıklanmıştır (Akgemci, 2012).

Kasım 2014 tarihinde Anayasa Mahkemesinin aldığı karara rağmen gayri resmi olarak Katalanlar referanduma gittiler. Bu referandum Madrid ve Brüksel tarafından protesto edilse de, Katalan medya tarafından desteklenmiştir. Yapılan anketlere göre Katalanların yarısı bağımsızlık istese de diğer yarısı kendilerini hem Katalan hem de İspanyol hissettiklerinden bağımsızlığa karşıydılar. Yapılan referandumda normalde 5,4 milyon Katalan oy kullanma hakkına sahipken bunların sadece 1 milyon 650 bini sandığa gitmiştir. Oylamaya katılanların %80,7'si bağımsızlığa "evet" dedi. Seçimler sonucunda Katalan Bölgesi Başkanı Mas, Katalanların kendi kaderini kendileri tayin etme isteklerini bir kez daha ortaya koyduklarını ifade ederek İspanya Hükümetine karşı Dünya'yı yardıma çağırıldıklarını dile getirmiştir. İspanya Hükümeti ise İspanya'nın demokratik bir ülke olduğunu gösteri, görüş ve oylama gibi olaylarda sıkı kurallar olduğunu ve Katalanya'nın bu kurallara uymadığını ifade etmiştir (Gökçe, 2014).

III. BAĞIMSIZLIK HAREKETLERİ: "BENZERLİKLER ve FARKLILIKLAR"

İskoçya bağımsızlığını ilan ettiği takdirde bu durumun uluslararası siyaset açısından birçok ciddi sonuçlar ve sorunlar doğuracağı aşikardır. Öncelikle İskoçya'nın ayrılmasıyla Birleşik Krallık'a etki edeceği en önemli konu olan ekonomiyi ele alalım. Birleşik Krallık'ın gayri safi yurtiçi hasılası ve nüfusu %10 azalacaktır. Aynı zamanda toprakları ise %30 oranında küçülecektir. Bu durumun ayrıca sterlinin para piyasalarındaki gücünü olumsuz etkileyeceği kaçınılmazdır. Referandum sonucunda İskoçya'nın bağımsızlığını kazanmasıyla birlikte hem İskoç ekonomisinde hem de uluslararası piyasalarda önemli bir etkileşim olacağı ve bunun piyasalara olumsuz yansıtacağı ifade edilmektedir. Aynı İspanya'nın kendi para biriminden vazgeçip Euro'ya geçmesi ve ilerleyen zamanlarda yaşadığı

ekonomik krizler hem kendini hem de Avrupa'yı olumsuz etkilemiştir. İskoçya'da var olan ekonomik düzenini terk edip Avrupa sistemine entegre olmaya kalkışması aynen İspanya'da olduğu gibi İskoçya'da da krizlere neden olacaktır (Krugman, 2014).

İskoçya'nın bağımsızlık referandumuna az bir süre kala finans piyasalarında ve iş dünyasında İskoçya'nın ayrılması halinde oluşacak belirsizlik endişe yaratmaya başlamıştır. Bu bağımsızlığın aynı zaman da Avrupa piyasalarını da etkilemesi beklenmektedir. Merkezi İskoçya'da bulunan finans kuruluşlarının bir kısmı bağımsızlık ilan edildiği taktirde merkezlerini Londra'ya taşımayı düşündüğünü açıklamıştır. Bu açıklamalar bile İskoç yönetimini endişelendirmeye yetmiştir. İskoçya'nın bağımsızlığının, gelişen ekonomiler içerisinde en hızlı büyüyen İngiltere'nin ekonomisini yavaşlatacağı da çıkarılabilecek sonuçlardan birisidir. "Times gazetesi, "evet" oyundan duyulan korkunun "Wall Street'teki LehmanBrothers Bankasının çöküşünden bu yana Britanya yatırımlarının en büyük elden çıkartılmasına yol açmış olduğu yorumunu yapmıştır"(Marsden ve Stevens, 2014).

"Avrupa'da petrol üretiminde İngiltere'nin ikinci sırada yer alması İskoçya'nın sahip olduğu petrol ve doğalgaz alanlarıyla mümkündür. İskoçya'nın bağımsızlığı bu alanların İngiltere karasuları dışında kalacak olması sonucunu doğurmaktadır"(Mercan, 2012). Bağımsızlık yanlıları Kuzey Denizinden çıkan Petrolün tamamen İskoçya'ya kalmasını istemektedir. Aynı Norveç'te olduğu gibi ayrı bir fon oluşturma planları vardır. Fakat bağımsızlık karşıtları ise bu rezervlerin git gide azaldığına dikkat çekmektedir. Bu yüzden İngiltere'den ayrılmaya karşıdır. Bu olay iki tarafı da karşı karşıya getirirken aynı zamanda İngiltere'nin lehine gelişmektedir (Bayraklı, 2014).

Diğer bir incelediğimiz ülke olan İspanya'da Katalanya'nın bağımsızlığını kazanması sonucunda en çok ekonomik yönden etkileneceği ortaya çıkmaktadır. Çünkü Katalanya, AB standartlarına göre zayıf bir ülke olan İspanya içerisinde ekonomik açıdan oldukça gelişmiş bir bölgedir. İspanya nüfusunun %16'sını içermesine rağmen gayri safi yurt içi hasılanın ve toplam sanayi üretiminin ayrıca ihracatın 1/3'ünü karşılamaktadır. İspanya'nın toplam vergilerinin %25'ini de karşılamaktadır. Ayrıca bu bölgede küçük ve orta ölçekli işletmeler yoğunluk göstermektedir. Bağımsızlığın gerçekleşmesi ile birlikte bu imkanlardan mahrum kalacak olan İspanya, bağımsızlık hareketlerini desteklememektedir (Desquens, 2003). Bu verilerden de ortaya çıktığı gibi Katalanya ekonomisi İspanya ekonomisinden daha iyidir. Bu nedenle Katalanya, kendinden çok İspanya'ya katkı sağladığını savunmaktadır. Ayrıca Katalanlar, yüksek miktarda verdikleri vergilerin kendilerine geri ödenmediğini, alt yapı ve sosyal hizmet alamadıklarını vurgulamaktadır. Bu vergilerin İspanya'da daha fakir olan bölgelere gönderildiği ifade edilmektedir. Katalanya hükümeti bunun üzerine İspanya hükümetinden bazı isteklerde bulunmuştur. "Eylül 2012'de Katalan hükümeti kendisine ait bir hazine ve vergi yönetimi istemiştir. Ancak İspanya Başbakanı MarianoRajoyBrey, bu mali bağımsızlık talebini, anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle reddetmiştir" (Akçalı, 2014). Bu gelişmeler Katalanya'nın ayrılma isteklerini pekiştirmiştir.

İki ülkeyi ekonomik açıdan ele almamız, bu bölgelerin bağımsızlık isteklerinde ekonominin ne kadar etkili rol oynadığını ortaya koymuştur. Bağımsızlık isteyen yapılar ekonomik açıdan benzerlik göstermektedir. Genel olarak ekonomik yönden kendilerinin daha iyi bir konumda olduğunu ve bu ekonomilerini kendileri için harcamak istedikleri dikkat çekmektedir. Ekonomik argümanları sağlam olan iki bölge için asıl önemli olan bu gelişmişliklerini ayrıldıktan sonra tekrar gösterip gösteremeyecekleridir. Bunun da göstergesi bağımsızlık sonrası kazanacakları uluslararası statüye bağlıdır. Şimdi de bu bağımsızlık isteyen yapıları bekleyen uluslararası sorunlara değineceğiz.

İngiltere açısından olaya baktığımızda olası bir bağımsızlık İngiltere'nin uluslararası alandaki konumunu ve siyasete etkisini azaltacaktır. Bunun sonucunda birçok uluslararası yapıda İngiltere'nin temsil ağırlığı tartışma konusu gündeme gelecektir. Bunlardan en önemlisi İngiltere'nin BM Güvenlik Konseyi üyeliğidir. Diğer ülkeler tarafından etkinliği ve gücü azalan İngiltere'nin Güvenlik Konseyi üyeliği tartışmaya açılabilir. Ayrılığın gerçekleşmesiyle birlikte Birleşik Krallık AB üyesi ülkeler içinde nüfus bakımından üçüncü sıradayken dördüncü sıraya gerileyeceği kaçınılmaz bir sonudur. Bunun sonucunda Avrupa Parlamentosu'nda Birleşik Krallık'a ayrılan milletvekili sayısı da azalacaktır. Bunun sonucunda Avrupa Birliğindeki temsiliyet oranı düşecektir. Bu da İngiltere'nin AB içerisinde geçen sözünün azalmasına neden olacaktır. AB içinde etkinliği azalan bir İngiltere'nin diğer güçlü devletlerin yanında stratejik olarak gerileyeceği kaçınılmaz bir sonudur (Bayraklı, 2014). Peki bu olayların İskoçya'ya yansımaları nasıl olacaktır? Bu soruya verilecek en net cevap olumsuz yansıtacağıdır. İskoçya bağımsızlığını kazandığı takdirde AB için artık üçüncü bir ülke statüsüne girip girmeyeceği belirsizdir. Çünkü AB antlaşmalarında bir ülkenin nasıl üye olacağını ve nasıl üyelikten çıkarılacağını belirttiği gibi üye olan bir ülkenin bölünmesi sonucunda ayrılan kesimin nasıl değerlendirileceği hakkında bir içerik yer almamaktadır. Daha önce de böyle bir olay gerçekleşmediği için emsal teşkil eden bir olay da yoktur. Fakat AB'nin üye ülkeler nezdinde coğrafi sınırlarda değişiklik yapıldığı olaylar vardır. "Danimarka'ya bağlı Grönland'ın AB'den ayrılması; Fransa'nın egemenliği altında bulunan Cezayir'in 1962 yılında bağımsız olmasıyla AB üyeliğinin sona ermesi ve 1990 yılında Berlin Duvarı'nın yıkılmasıyla iki Almanya'nın birleşmesiyle Doğu Almanya topraklarının da AB'ye dahil olması bunların en fazla bilinenleridir"(Şahin, 2014). Bu örnekler dikkate alındığında İskoçya'nın AB'den ayrılması kaçınılmaz bir sonudur. Peki İskoçya'nın sahip olduğu ekonomik güç sayesinde AB'ye tekrar üye olma ihtimali var mıdır? Tabii ki vardır. Fakat bu seferde ortaya İngiltere engeli çıkacaktır. İskoçya bütün AB müzakerelerini tamamladığı takdirde AB'ye üye olan ülkeler tarafından onay alması gerekecektir. Bu sırada İngiltere gayet normal olarak veto hakkını kullanacaktır. Bu ayrılık İskoçya'yı hem AB'den hem de NATO'dan ayrı düşürecektir. Ancak İskoçya'nın İngiltere ile birlikteliğinde bu güç unsurlarından yararlanma ihtimali vardır (Hennessy, 2012).

Katalanya'ya geldiğimizde ise aynen İskoçlar gibi onlarda AB'nin dışında kalmak istememektedir. İçinde buldukları ekonomik krizin nedenini Brüksel ya da Berlin olarak görmeyen

Katalanlar doğrudan suçlu olarak Madrid yönetimini görmektedir. Bu da Katalanları AB'den vazgeçmeyeceğinin bir göstergesidir. Oysaki Almanya Başbakanı Angela Merkel'in önerdiği ve desteklediği bütçe planı Katalanya'nın aleyhinedir. "Ortak bütçe yaklaşımına göre tüm ülkelerin vergi katkısıyla ortak bir bütçe oluşturulması ve ortak bono çıkarmak yerine yardımların bu bütçeden aktarılması gündemdedir" (Akgemci, 2012). Yani Katalanya bağımsız bir devlet olduğunda İspanya'nın ekonomik çilesini çekmekten kurtulacağını düşünmektedir. Oysa AB'ye üye olmasıyla birlikte ve Almanya Başbakanı Merkel'in bütçe planları doğrultusunda bu sefer de AB ülkelerine ekonomik yardımlarda bulunması gerekecektir. Bu ülkelerin başında İspanya gelmektedir. Aynı zamanda İskoçya'nın veto riski aynen Katalanya için de geçerlidir. AB'ye üye olma isteği karşısında İspanya'nın veto etme hakkı vardır. Fakat buna rağmen Katalan hükümeti AB konusunda oldukça umutludur. Çünkü bağımsızlık mücadelesi sırasında Avrupa Birliği devletleriyle iletişim halinde olması ve onlardan sürekli destek beklemesi bu veto sırasında etkili olacağı düşünülmektedir (Çetin, 2014).

Bağımsızlık mücadelesi veren bu iki yapının da ortak amacı AB'ye devam edebilmektir. Fakat ikisinin de karşısında veto yeme korkusu vardır. Katalanlar, İskoçlara göre daha avantajlıdır. Çünkü Katalan hükümetinin sürekli AB devletleriyle iletişim halinde olması ve ekonomik olarak güçlü olması onları daha ön plana çıkarmaktadır. İskoçya ekonomik olarak güçsüz mü ? Tabi ki güçsüz değil. Fakat İngiltere ile birlikte daha güçlü bir İskoçya söz konusuysen İskoçya'nın tek başına çokta değer teşkil etmeyeceği gerçeği söz konusudur.

Vatandaşların bu olaya tepkisine değinecek olursak İskoç halkı bağımsızlık konusunda oldukça kararsızdır. Çünkü vatandaşların en büyük korkusu şuan sahip oldukları Avrupa vatandaşlığı statüsünü kaybetmektir. Bağımsızlıkla birlikte AB'nin dışında kalıp sahip oldukları birçok haktan mahrum kalacakları düşüncesi vatandaşları oldukça düşündürmektedir. Yani İngiliz vatandaşlığından ziyade Avrupa vatandaşlığı İskoç halkı için daha önemlidir. Katalanlara baktığımızda ise bu konuda tamamen aşırı milliyetçilik unsurları barındıran Katalanlar kendileri İspanyol olarak görmemektedirler. Fakat kendilerini de AB dışında düşünmemektedirler.

SONUÇ VE DEĞERLENİDRME

Hem İskoçya hem de Katalanya kendilerini bağlı oldukları devletlerden daha istikrarlı daha güçlü görmektedirler. Bu nedenle de bağımsız olmak istemektedirler. Fakat bu olayın hem kendilerini hem de bağlı oldukları devletleri olumsuz etkileyeceği kesindir. Tarihine baktığımızda İngiltere ile İskoçya arasında çok uzun bir birlikteliğe rağmen çok kanlı mücadeleli savaşlar yaşanmıştır. Mantık çerçevesinde olayı inceleyecek olursak farklı parçaların birleşimiyle oluşan bir bütünün ilerleyen bir zamanda tekrardan ayrılması normaldir. Bu açıdan baktığımızda Katalanların var olan tam bir bütünü bozmak istediği ortadadır. Birleşik Krallık'ın tamamen dağıldığını düşünürsek ayrı ayrı 4 devlet ortaya çıkacaktır. İngiltere, Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda. Buna rağmen her devlet kendi bütünlüğünü

korumaya devam edebilecektir. Her ne kadar ekonomik yönden zayıflasalar ya da güçlenseler bile ortada daima bir ülke olacaktır. Fakat bu olasılığın aynısını İspanya’da göremeyiz. Çünkü özerk bölgelere ayrılan İspanya, Katalanların ayrılmasıyla kendi içinde bir domino etkisi yaratarak özerk bölgelerin bağımsızlık mücadelesine girişeceği ve bunun sonucunda İspanya’nın tamamen parçalanıp yok olacağı gerçeği söz konusudur.

İngiltere Başbakanı Cameron bir referandum olacaksa hemen olması gerektirdiğini savunmaktadır. Çünkü halkın bu karışıklıkla devam etmesini istememektedir. Aynı zamanda İskoçlarla birlikte İngiltere’nin daha da güçlü olduğunu ve halklar arasındaki bütünlüğü dikkate alarak bağımsızlık referandumuna izin vermektedir. İskoçya’nın güçlü olan bir ülkeden kopup varacağı noktanın belli olmadığı bir yola çıkmayacağına inanmaktadır. 300 yıllık birlikteliğin halk tarafından önemsendiğine dikkat çekerek halkın bu bütünü bozulmasına izin vermeyeceğini dile getirmiş, referanduma izin vermiştir. Referandum sonunda halkın ayrılmak istememesi hem İskoçya için yine de bir kazanç, İngiltere için ise tekrar bir şans olarak nitelendirilebilir. Böylece İngiltere, İskoçya’ya kendi ekonomisini kontrol etme yetkisi vererek yani İskoç yönetimini daha da güçlendirerek bu ayrılık arzularını ortadan kaldırabilir. İspanya’ya geldiğimizde ise referanduma izin verilmemektedir. Bunun en büyük nedeni böyle bir fırsatı Katalanların kaçırmayacak olmasıdır. İngiltere ile İskoçya arasındaki bağıllık İspanya ve Katalanya arasında yoktur. Bunda İspanya’nın içinde bulunduğu ekonomik nedenler gösterilebilir. Referanduma izin verilmesi demek diğer bölgelerinde bu hakkı isteyeceği anlamına gelmektedir ve ülkenin parçalanmasına sebep olacağından İspanya hükümeti referanduma tamamen olumsuz bakmaktadır.

İskoçya ve Katalanya bağımsızlık mücadelesine aynı nedenler doğrultusunda çıkmışlardır. Fakat aralarında en önemli fark İskoçya’nın zaten bir ülke olması, Katalanya’nın ise özerk bir bölge olmasıdır. İskoçya aynen anlaşarak birleşme antlaşmasını kabul ettiği gibi yine tekrardan anlaşarak ayrılık kararı da alabilir. Bu bağlamda İskoçya’da referandum yapılması gayet normal bir olaydır. Fakat Katalanya, İspanya’nın bir parçası olduğundan ve herhangi bir ayrılık ülkenin bütününi etkileyeceğinden dolayı referandumun yapılma olasılığı azdır. Yapılacak ve uygulanacak bir referandum İngiltere’de olduğu gibi sadece ekonomik ve stratejik bir sonuç doğurmayacaktır. Tamamen farklı olarak İspanya’nın parçalanıp yok olmasına neden olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akçalı, Öznur (2014), “Avrupa’da Ayrılıkçı Hareketler: İskoçya Örneği”,*Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurulu*.
- Akgemci, Esra (2012),“Katalonya’nın Seçimi: İspanya’dansa AB mi?”,*Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi E-Bülten*, Sayı: 51.
- Anadolu Ajansı (2014),*Avrupa’nın Bölünmek İsteyenleri*, <http://www.aa.com.tr/tr/dunya/392249--avrupa-nin-bolunmek-isteyenleri>, (10.11.2014).

- Bayraklı, Enes (2014),“İskoçya’nın Bağımsızlık Referandumu: Avrupa’da Yeni Bir Devlet mi Doğuyor?”,*SETA Perspektif*, Sayı: 71.
- Çetin, Hanife (2014).“AB’nin 2014’teki İmtihanı: Milliyetçilik”, *Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Analizler Merkezi*.
- Çınarlı, Serkan (2014),“İskoçya Yerinden Yönetim Deneyimine Genel Bir Bakış”,*Ege Akademik Bakış*, Cilt: 11, Sayı: 2.
- Desquers, Josep (2003),“Europe’s Stateless Nations in the Era of Globalization”,*Johns Hopkins University The Bologna Center Journal of International Affairs*.
- Gökçe, Deniz (2014),*Katalanlar Kaçak Referandumu Yaptılar*, <http://www.aksam.com.tr/yazarlar/katalanlar-kacak-referandumu-yaptilar-c2/haber-353058>, (06.12.2014).
- Hennessy, Patrich (2012),*Britain Divided Over Scottish Independence*. <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/scotland/9015374/Britain-divided-over-Scottish-independence.html>, (22.11.2014).
- İnaç, Hüsamettin - Ünal, Feyzullah (2006),“İngiltere’de Yerel Yönetimler”,*Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 16.
- İspanya Anayasası (1978), Madde: 2, 167, 168, <http://www.congreso.es/consti/constitucion/indice/titulos/articulos.jsp?ini=1&fin=9&tipo=2>, (20.11.2014).
- Keleş, Ruşen (1993),“İspanya’da Yerinden Yönetim”,*Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt: 2, Sayı: 4.
- Krugman, Paul (2014),*Scots, What The Heck?*,http://www.nytimes.com/2014/09/08/opinion/paul-krugman-scots-what-the-heck.html?_r=1, (19.12.2014).
- Kurubaş, Erol (2014),*İskoçya’da Ayrılık Rüzgarları ve İdeolojik Körlük*, <http://www.ankarastateji.org/yazar/prof-dr-erol-kurubas/iskocya-da-ayrilik-ruzg-rlari-ve-ideolojik-korluk/>, (12.10.2014).
- Marsden, Chris - Stevens, Robert (2014), *İskoçya’daki Bağımsızlık Referandumunun Avrupa Üzerindeki Etkisi*, <https://www.wsws.org/tr/2014/sep2014/pers-s27.shtml>, (21.11.2014).
- Mercan, Sezgin (2012),*Birleşik Krallık’ta İskoçya’nın Bağımsızlığı Sorunu*, 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü, <http://www.21yyte.org/tr/arastirma/ingiltere/2012/03/01/6511/birlesik-krallikta-iskocyanin-bagimsizligi-sorunu>, (19.12.2014).
- Öğüt, Özcan (2014),“Katalunya’nın Bağımsızlık Rüyası”,*Uluslararası Politika Akademisi*.
- Öğüt, Özcan (2012),“Catalonia Is Not Spain”,*Uluslararası Politika Akademisi*.
- Potter, Allen (1982-1983),“İskoçya’ya Kısmi Özerklik”,Çev: T. Akgüner, *İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt: 48.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı, www.mfa.gov.tr/ispunya-siyasi-gorunumu.tr.mfa, (12.19.2014).
- Tuna, Güngör Azim (2003),*İspanya Yönetimi*,Koraltay Nitas Vali (Ed.), Yirmi Birinci Yüzyılda Yönetim, Türk İdari Araştırmalar Vakfı.

-
- Şahin, Yeliz (2014),“İskoçya Referandumundan Bağımsızlık Kararı Çıkarsa, AB Üyeliği Nasıl Gerçekleşir?”,*İktisadi Kalkınma Vakfı*, İKV Değerlendirme Notu.
- Uzun, Şentürk(2003),*Büyük Britanya Yönetimi*, Koraltay Nitas Vali (Ed.), Yirmi Birinci Yüzyılda Yönetim, Türk İdari Araştırmalar Vakfı.
- Ünal, Aysun (2012),“Bazı İskoçlar Kararlı”,*Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi E-Bülten*, Sayı: 41.
- Yamaç, Müzehher (2014),“Tarihsel Gelişim İçinde Üniter Bir Yapıda Yerel Yönetim: İngiltere Örneği”,*Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Metinleri*, No: 4.